

ישיבות האלה

הישיבה השתים-עשרה

כיום כ"ט במרחשוון תשט"ז בשעה 10-12:30 לפני הצהריים ובשעה 3:30-5 אחר הצהריים בבית החלוצות בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים בךחיים, בנעט, הזו, וויסלבסקי (רק בישיבת לפנה"צ), טורסיני (יו"ר), ייבין, כהן, עגנון (רק בישיבת אחה"צ), פולוצקי, ריבלין, שירמן, שמעוני, שניאור (רק בישיבת לפנה"צ).
חבריהכבוד הא' שלושיץ.

החברים היועצים האדונים בורלא, ברגרין (רק בישיבת אחה"צ), יגון (רק בישיבת לפנה"צ), לייבל, מירסקי (רק בישיבת לפנה"צ), מלמד (רק בישיבת לפנה"צ), פורת (רק בישיבת לפנה"צ), שלי.
המנהל האמרכלי הא' מנור.

חברי המזכירות המדעית האדונים איתן, דותן, מדן, ספן, פלם.
הא' בךגון הצטרק על היעדרו. הא' ברגרין הצטרק על היעדרו מישיבת לפנה"צ.

ישיבת הבוקר

- א. דין וחשבון על פעולת האקדמיה ועל תכניותיה (התקציב)
- ב. מתן עמדה מתאימה למוכרים הראשיים באקדמיה
- ג. קביעת לוח ישיבות לשנת תשט"ז למלאה, למנהלה ולוועדים
- ד. המשך הדיון בכללי התעתיק

א. הא' שמעוני מוסר דו"ר של ועד המינוח:

התנהל משאזומתן עם המכניון בחיפה בדבר הרכבה של הוועדה המרכזית למונחי המכניקה, שתקנונה החדש נתאשר בקיץ שעבר ע"י מליאת האקדמיה וע"י הנהלת המכניון. לפי תקנון זה מורכבת הוועדה הזאת מ-4 נציגי המכניון ו-4 נציגי האקדמיה. המכניון מינה לנציגיו את האדונים י' דורי, ש' ברור, ק"א שטרק וש' אירמאי.

לאחר מו"ט ממושך עם אנשי הצבא בדבר שיתוף-הפעולה בקביעת מונחים בצח"ל לכל חילותיו נתמנה מזכיר מיוחד - הא' דוד פלם - לריכוז העבודה הזאת במטכ"ל. כן הוסכם, שהמזכירות המדעית תשתתף בכל הוועדות החיליות שתוקמנה, כדי לתאם את העבודה עם עבודות האקדמיה. כל המונחים הנקבעים שם טעונים אישור ע"י האקדמיה.

בירושלים פועלות 3 ועדות מינוח: חינוך, גיאוגרפיה, מטבח. הוועדה למונחי משפט עדיין לא חידשה את עבודתה בגלל קשיים מצד המשפטים. נעשות הכנות לכינון ועדה למונחי המנהל הציבורי בשיתוף אנשי נציבות שירות המדינה.

בתל-אביב עובדות 3 ועדות: אפייה, תרבות הגוף, משפט. כן משתתפת המזכירות המדעית בתל-אביב בשתי ועדות מחוץ לאקדמיה: ועדה לקביעת מונחי בניין החופים במכון התקנים הישראלי וועדה לקביעת מונחים מקצועיים במכון לפיריון העבודה. נעשות הכנות להקמת ועדה למונחי ביטוח.

גם העבודה בצה"ל מתרכזת בתלאביב. עד כה פועלות שם 4 ועדות: בחיל-ההנדסה, בחילה-הספקה, בחילה-התותחנים ובחילה-החימוש. בשלב ההכנה נמצא החומר לדיוני שתי ועדות: ועדה למונחים של המשטרה הצבאית וועדה למונחי צבא כלליים. לפי התכנית עתידות לפעול עוד ועדות של חילה-רגלים, של חילהים, של חילה-אוויר, של חילה-רפואה, וכן ועדות למונחי קשר ואלקטרוניקה, למונחי מנועים ולמונחי צילום. בחיפה פועלות 5 ועדות: סכרים, כלי מדידה, ימאות, תורת הקרקע, ביוב ואינסטלציה. כן נעשית עבודה בהכנת החומר לשתי ועדות חדשות: ועדה למונחי רדיו ואלקטרוניקה וועדה למונחי כלי-עבודה.

לפי הצעת ועד המינוח בחרה המליאה באדונים שמעוני, בורלא, בן-גון ואיתן לנציגי האקדמיה בוועדה המרכזית למונחי הטכניקה.

הא' בן-חיים מוסר דו"ח על פעולות ועד הדקדוק: מטעם הוועד פועלות שתי ועדות:

ועדת התעתיק מסרה את הצעותיה למליאה.

הוועדה לשאלות דקדוק שימושיות קיימה 3 ישיבות. הוועדה נתחלקה לשני פלגים, אחד לענייני דקדוק שיטתיים, והשני לעניינים שוטפים (שאלות מצד הוועדות והמזכירות המדעית).

יש תכניות לעבודות דקדוק מדעיות ולארכיון פוניטי.

הא' פולוצקי מוסר דו"ח מטעם ועד הפרסומים: 1. מילונים:

יצאו: מילון למונחי המוסיקה

מילון למונחי הטכניקה

הוחל בהדפסה:

מילון למונחי הטלפונאות

מילון למונחי האנטומיה

2. כתיב-עת:

יצאו: "לשוננו לעם", קונטרסים נ"ה, נ"ה, נ"ט, ס"א, ס"ב.

בהדפסה: "זיכרונות האקדמיה" שנה א-ב (תשי"ד-תשמ"ו) — עד היום נדפסו 3 גיליונות דפוס.

"לשוננו לעם", קונטרס ס"ג (ראשון למחזור ז').

בעריכה: "לשוננו", הוברת א' וב' —

החומר שנתקבל מוין; החלק שנמצא ראוי לפרסום מגיע ל-3-4

גיליונות דפוס בערך. חומר נוסף הובטח ע"י סופרים, אבל

עדיין לא נמסר.

הא' ייבין מוסר דין והשבון מטעם הוועד המרכזי, מכיאת פרטי התקציב

לתקופה 31.3.57-1.4.56. התקציב מיוסד על אומדנת ההכנסות ועל אומדנת הוצאות כלקמן:

אומדנת ההכנסות

ממשרד החינוך	66.800	ל"י
מן הסוכנות היהודית לא"י	12.000	ל"י
מן הסוכנות היהודית לא"י למילון ההיסטורי	20.000	ל"י
מן העיריות (משוער)	12.500	ל"י
מן הקרן האמריקאית	6.000	ל"י
ממוסדות כלכליים וכספיים (משוער)	10.000	ל"י
מתרומות יהודים	6.000	ל"י
ממכירת פרסומי האקדמיה	5.000	ל"י
קרן הבניין (תרומה מיוחדת)	90.000	ל"י
סך-הכול	228.300	ל"י

אומדנת ההוצאות

משכורות לעובדים אמרכליים	17.500	ל"י
קופת תגמולים, ביטוח לאומי, קרן השוואה, קרן פיצויים,		
דמי הבראה ומס מקביל לקופ"ח	8.250	ל"י
הוצאות ארגוניות	12.850	ל"י
עבודה מדעית: מינוח, עריכת הפרסומים, ספרייה,		
שירות לשוני לציבור, כרמסת (ביחד 7 עובדים)	28.500	ל"י
הדפסה (כתבי-עת, מילונים ומחקרים)	37.200	ל"י
רכישת ספרים	2.000	ל"י
המילון ההיסטורי	20.000	ל"י
הבניין	90.000	ל"י
תשלום ע"ח הוב לקרן הפיצויים	12.000	ל"י
סך-הכול	228.300	ל"י

ההכנות לבניין בירושלים מתקדמות. נתמנתה ועדת שופטים לבדיקת התכניות שיוצעו. בסעיף ההוצאות יש להביא בחשבון את ההעלאות הכלליות במשכורות העובדים. **ה ת ק צ י ב או ש ר .**

הא' טוֹר־סיני: הוצע מגרש לבניין האקדמיה בתחום האוניברסיטה. בקרוב יפורסם מכרז על תכנית לבניין.

ב. הא' טוֹר־סיני: קשה למצוא חברים לכל הוועדות, ומשום כך יש קשיים בהרכבת ועדות נוספות ובהפעלתן. אבל מזכיר ותיק שלנו שקול כנגד חברי-ועד, ויש לתת לו אותו משקל לפחות כמו לחברי-ועד. המדובר באדונים איתן ומדן. אין בדעתנו לדון היום בהצעה, אם לבחור בהם לחברי-ועד. דעתנו – שיש לתת ביטוי לרמה הגבוהה של מזכיר מדעי ראשי באקדמיה, וזאת יש להודיע גם בציבור. התייעצנו גם במשרד המשפטים, אם אפשר לקבל החלטה מעין זו מבלי שינוי בתקנון. מר שלי ישמיע את דעתו בעניין זה.

הא' שלי: אין כל מניעה, שהמליאה תחליט על הרבר. המליאה סוברנית. אם ההחלטה היא לתת דעה מייעצת במקום מסוים ובמקרה מסוים, הרבר אפשרי.

הא' טוֹר־סיני מציע: סמכותו של מזכיר מדעי ראשי באקדמיה היא כסמכותו של חבר-יועץ.
ההצעה נתקבלה פה-אחד.

ג. הא' טוֹר־סיני: המנהלה מציעה, שהישיבה הבאה של המליאה תיקבע ליום ד', ו' בטבת תשט"ז, והישיבות שאחריה אחת לשני חדשים, ביום הרביעי בשבוע.

ד. ההצעה שהובאה לפנינו בישיבה האחת-עשרה כוללת תעתיק פשוט ותעתיק לצרכים מדויקים יותר¹. ראשונה נדון רק בתעתיק הפשוט, ואח"כ בתעתיק לצרכים מדויקים.

מרצה את הצעות הוועדה 1 עד 7. מביא בשם הא' בךחיים הצעה נוספת לסימון ההגה ש - § (s עם סימן cédille).

הא' שמעוני: כיצד ידעו פשוטי העם את פירוש ה"סדיל"?

הא' טוֹר־סיני: הגה שאיננו בלשון אחרת לא נוכל לציין ע"י סימון רגיל בכתב הלאמיני. מיעוטו בסימנים מיוחדים. אנחנו מראים לזר רק זאת, שאין זו אותה האות שהוא רגיל לה. במשך הזמן ישאל ויתברר לו הדבר.

הא' כהן: משהו כאן אינו בסדר. ראשונה באו לתת כעין תחליף לכתב העברי, אח"כ ראו שיקשה הדבר בהי יוסדיום, ולכן הבדילו בין כתיב פשוט ובין כתיב מדעי, אבל קשרו זה בזה, ובאו לידי חומרות, שאין הקהל יכול לעמוד בהן. עד כה היה נהוג לקחת אותיות לאמיניות כמו שקן, ואמנם כל עם קורא אותן לפי הברתו שלו. נחמיה, Nehemia, קורא האנגלי "ניהימייא"; יעקב, Jacob, הוא קורא "ג'יקוב". אם אנו נותנים כתיב חדש, יקשה הדבר מאוד על הלועזים, שלא יוכלו להכיר את השם הידוע להם בכתיב אחר. יש לשוב לכתיב הלאמיני הרגיל כפי שהיה עד עכשיו ולתקנו במקצת, כדי שיבדילו בין האותיות ז-צ, ה-ח. עלינו לשוב ולדון מתוך הנחה, שהאותיות הלאמיניות המקובלות נשארות כמו שקן. השינוי, שאנו חושבים להכניס, צריך להיות רק לטובה.

הא' טוֹר־סיני: כשמתרגמים "רחוב עזה" אפשר לכתוב Gaza Street, אבל לא כשרוצים למסור את הטבטא העברי. אין זה נכון לערער על יסודות ההצעה, שכבר דגו עליהם רבות.

בעצת התעתיק אינה שאלת תרגום, ולא שאלת לימוד עברית. אין אנו באים ללמד את הלועז, ש"מיכאל" הוא מה שהוא קורא "מייקל". התפקיד הוא לבחור דרך פשוטה מתוך בלבול השפות, כדי להביע את ההגייה בקירוב לעברית. לשם זה בהרנו בצורה פשוטה של תעתיק, בתוספת סימנים פשוטים, כמו סימן ה"סדיל" של הצרפתית. אם אנו מקבלים את כיוון הוועדה בכללו, יש מקום לדון כאן בפרטים, אך אין להחזיר את הגלגל אחורה.

הא' כהן: שום דבר עדיין לא הוחלט. צריך לשמוע גם את דעת הקהל ע"י פרסום ההצעות השונות בלוויית דוגמאות. מצד אחד אנו באים לבטל הבדלים (כמו של ה-ח), ומצד שני אנו רוצים לכפות סימנים, שאינם בכתב הלאמיני. אין אנו מבדילים בין "חמורים" לבין "חמורים".

אני מציע:

sh - ש

לבטל סימן q (כי q בלי u יבלבל את הקורא)

z - ts, או tz

ch - ח, ואולי גם ch.

1. ראה זיכרונות האקדמיה, כרך א - ב, עמ' 85.

הא' טוֹר־סיני: רוב הדברים, שהשמיע הא' כהן, אפשר להכריע בהם בתוך המסגרת שהציעה הוועדה. אך אין לפנות בשאלה אל הקהל. תפקידנו להדריך את הקהל. ה"סדיל" איננו סימן חדש, הפסול להיכלל במסגרת התעתיק.

הא' בנעט: מבחינה עקרונית מסכים אני להצעת הוועדה. בפרטים דעתי קרובה לדעת הא' כהן. יש לשים לב לעובדה, שתעתיק לועזי אצלנו מכוון גם לשימוש בתפוצות. בתעתיק הפשוט אין מקום לסימן, שאיננו באותיות הרגילות. אין לקבל את הסימנים š , ṣ , שהוצעו להגה š , כיוון שסימנים אלה אינם נמצאים ברוב השפות. ק יש לתעתיק k , ולא q ; q איננו מוכן לקורא בלי u אחריו. z או ts , š — sh . יודע אני את הסכנה שב- sh (למשל: mishar =מסחר), אבל בגלל דבר נדיר כגון זה אין לוותר על מעלה גדולה. בשעת הצורך אפשר להבדיל s-h / s/h . אני מסכים ל- kh .

הא' ריבלין: מוטב לכתוב אות אחת לסימון הגה אחד מאשר שתי אותיות. אפשר ללמוד ולהתרגל לסימן מיוחד באות s (כמו שבעברית מבחינים בין ש ימנית לשמאלית) ṣ יש לתעתיק k עם סימן מבחין. יש להוסיף סימן מיוחד לאותיות ק , ח , מ , כדי להורות, שהגיתן שונה מן פ , ה , ת .

הא' טוֹר־סיני: צריך למצוא פשרה בין המטרה לכתוב אות אחת פשוטה ובין הצורך להוסיף סימן מבחין, אנו בוחרים ברע במיעוטו. הא' שניאור: אני רואה בהצעת התעתיק משמוש ולא פשטות. האקדמיה היא מדריכת הקהל, ואנו צריכים בדיוק אקדמאי, ולא במשטוש.

הא' ייבין: הייתה הצעה, שחייבה יתר הבדלה, אולם רוב החברים דחו אותה, ונולדה פשרה, והפשרה מחייבת להביא לידי משטושים מסוימים. אני סבור, שגם בתעתיק הפשוט יש להבחין בין א — ע ע"י אפוסטרופ. אני מתנגד להעתקת z — ts , דבר שכבר הוצע בתעתיק ממשלת המנדט משנת 1926 וגרם להתנגדות רבה. ואשר ל- q הגה נודמן לי ספר על מצרים באנגלית, שבו מועתק כל ق ערבית ב- q (בלי u). kh , איננו מתקן שום דבר. גם אם נכתוב kh , יקרא כל העולם k (השווה khaki , שקוראים "קאקי" ולא "כאקי"). ולעניין הפרסום בקהל—הרי נשלחה ההצעה הראשונה למוסדות שונים, ונתקבלו הערות, והוועדה הראשונה התחשבה בהן.

הא' שלי: יש לשבח את הוועדה, שהביאה הצעה של שני תעתיקים—אחד מדויק ואחד פשוט. על מס זה למציאות חיינו יברכוה רבים. אך אם שני תעתיקים, הרי שהפשוט צריך למלא תעודתו בשלמות—להיות עממי וקל. הגישה צריכה להיות מעשית בלבד, מתוך מגמה למעט ככל האפשר בשינויים מן המקובל והמצוי ושלא ליצור אותיות וסימנים, אלא במקום שצורך ההבחנה בין עיצורים עבריים מחייב זאת. זוגי אותיות מקובלים טובים מאותיות חדשות, ובבחירת הווג המתאים יש ללכת אחר רובו של העם בארץ ובתפוצות, והוא כיום קהל קוראי אנגלית. אין כל טעם להתיר kh ולאסור על sh או ts וכיו"ב.

הטענה שזוגי אותיות מכבידים על הכפלתם במקום שהם דגושים—אינה מכרעת. כפל shsh או tsts אינו קשה, מבחינה גראפית ומבחינת השמח, מכפל mm . הא' לייבל: דעתי כדעת הסבורים, שיש להבדיל בין עיצורים כגון ת — ח — ה . הסימן h להעתקת ח ברור יותר מכל סימן אחר שלמעלה מן האות, וזאת גם בתעתיק הפשוט. הא' בורלא: אין צורך לעשות הבדלים בתעתיק הפשוט, מכיוון שהקהל איננו מבדיל בכגון כ — ק , ט — ת . כמו כן אין צורך מיוחד בסימן של צ , אלא יש לסמנה s כמו ס . לפי זה יש לכתוב Sion —ציון.

הא' טורסיני: יש מבטאים שונים של צ גם ביתר השפות השמיות.
 הא' בן־חיים: התעתיק המדויק מבוסס על תוספת סימנים. אם אנו אומרים, שבתעתיק פשוט נכתוב כן, ובתעתיק מדויק אחרת, תהיה סתירה וערכוביה. אין לקבל kh להעקת כ רפה.
 אני מציע לנסח: "מוצע תעתיק מדויק; לשם נוחות בשימוש העממי מותר להשמיט סימנים מיוחדים".
 הא' טורסיני: אינני סבור שאפשר לכבול את ידינו בעניין התעתיק הפשוט, ע"י קביעה מראש שתעתיק זה עתיד לשמש יסוד קבוע לתעתיק מדויק.

ישיבת אחר הצהרים

הא' טורסיני: נביא לדיון ולהצבעה כל פרט ופרט בהצעת התעתיק הפשוט

א - ע

הא' טורסיני: אעפ"י שרצוי להבדיל בין א - ע, הדבר איננו אפשרי, ויש להסכים לסמן את א ואת ע שניהם באפוסטרופ, ורק בתנאים האמורים בהצעה.
 בעד הבחנה בתעתיק הפשוט בין א - ע - ניתנו 5 קולות
 בעד סימון שניהם כאחד באפוסטרופ - 5 קולות
 בהכרעת הנשיא נתקבלה הצעת הוועדה לסמן את א ואת ע כאחד - באפוסטרופ.

ה - ח

הא' טורסיני מביא את הצעת הא' כהן, שיש רשות לכתוב נקודת הבחן מתחת ל-h לציון ה.
 הא' שמעוני: גם בכתיב הפשוט חייבים להבחין בין ה - ח. יש לקבל את הצעת הא' לייבל - להעתיק ח - h.
 הא' טורסיני: באותיות המקובלות בכתיב הלאמיני לא מצאנו דרך לסמן את ההבדל. בתעתיק המדעי נשתדל למצוא סימן, ואם סימן זה יתאים גם לכתיב הפשוט, נציע להשתמש בו גם בכתיב הפשוט.
 הא' בנעט מציע לרחות את ההצעה בעניין זה עד לאחר ההצבעה על תעתיק ש.
 הא' טורסיני: נעבור אח"כ על הכול יחד. אף על פי כן עלינו לקבוע עמדה מסוימת לגבי כל בעיה ובעיה. מוטב לקבוע לפי שעה מה רצוי בעניין זה או זה.
 הא' ייבין: מטעמים טכניים אין הנקודה כסימן הבחן באה כאן בחשבון. בסרטוט מפות תיעלם הנקודה מיד לאחר הדפסת ההעתיקים הראשונים. דרוש סימן בולט יותר.
 הא' בן־חיים: עלינו להחליט קודם־כול, אם יש להבחין בין ה - ח. אם נחליט להבחין ביניהן, נתייעץ בגראפיקן על הצורה הנאותה.
 הא' בנעט: ראיתי מאות מקסטים, שבהם נדפסת נקודה תחת האות, ואין קושי טכני בזה.
 הא' ריבלין: אסור להתעלם מן ההבדלים והחילופים בהגיית ה - ח בפי עדות יהודיות שונות.

החלטה נדחית עד לאחר הדיון על ש.

ט - ת

כרוב של 9 נגד 2 הוחלט, שאין להבחין בתעתיק הפשוט בין ט - ת.

ק

הא' פולוצקי: אם אנו מבחינים בין כ-ק, צריך להבדיל גם בין ט-ת.
הא' טורסיני: צריך לנצל את התנאים הנתונים. כאן יש אפשרות, שם אין.
ברוב של 9 נגד 1 הוחלט להעתיק q-.

ש

הא' טורסיני: קביעת \check{s} תכביר על הקהל הרחב. אני תומך בדעת האדונים
בנעט ושלי, שיש להעתיק sh.
הא' כהן: בתעתיק הפשוט יש להימנע מכל סיבוך. כל האותיות העבריות שאין
להן מקבילות באות אחת בכתב הלאטיני, ייכתבו בשתי אותיות, ולכן יש לכתוב sh.
הא' ייבין: אם אנו משתמשים בא"ב הלאטיני כפי שהוא קיים, אין לנו דרך
להבדיל בין ה-ח בתעתיק הלאטיני, ואם אנו אומרים, שיש לסגל את התעתיק להבדלים
הקיימים בא"ב העברי ע"י תוספת סימנים מבחינים, הרינו חייבים להבדיל בין ה-ח.
ס-ש. כיצד להבדיל - זו שאלה אחרת. לערבב שתי שיטות - אי אפשר.
הא' טורסיני: אנו הולכים אחרי האפשרויות של הכתיב הלאטיני. לפי שעה
אנו מתכוונים לכתיב הרגיל של הלשונות הלועזיות. גם אני בעד עקיבות מסוימת, אבל
מה שאנו מציעים לדוברי לועזית צריך להיות מובן ופשוט.
ברוב של 7 נגד 4 הוחלט להעתיק ש-sh.
ברוב של 7 נגד 1 הוחלט להעתיק ח ע"י h עם
סימן תבחה. לא הוחלט, מה צורתו של סימן הבחן זה.

צ

הא' בנעט: לפחות בשביל דוברי האנגלית ts הוא הדבר הטוב ביותר, אבל
אני מוכן להשלים גם עם ç.
הא' שירמן: ç הוא ניסיון לספק את שני חלקי היישוב, האשכנזי והספרדי.
הא' כהן: כדי להתקרב למבטא הספרדי אפשר לכתוב s פשוט. או שאנו קובעים
s, או שאנו קובעים tz או ts.
הא' טורסיני: כאן אנו יכולים להחליט, הואיל ורוב האוכלוסיה מבטא ts.
ברוב של 6 נגד 5 הוחלט להעתיק ç-ts.

כ (רפה)

בהצעה, אם להעתיק כ רפה-k פשוטה, או להעתיק באופן אחר,
הוחלט ברוב של 5 נגד 4, שלא להעתיקה k.
בהצבעה, אם להעתיק כ-k עם סימן הבחן או להעתיקה בצירוף
של שתי אותיות, הוחלט ברוב של 6 נגד 4 להעתיקה ע"י צירוף של
שתי אותיות.
בהצבעה אם להעתיקה kh או ch הוחלט ברוב של 5 נגד 2
להעתיקה kh.
הוחלט אפוא להעתיק כ (רפה)-kh.